

A jelzett gondokat, ellentmondásokat némileg (vagy jelentősen) oldja, illetve oldhatja: törekszünk arra, hogy körzeti és iskolai munkaközösségeinkben a szempontsorok értelmezése, valamint ennek alapján bemutató foglalkozások közös elemzése rendszeresen, illetve visszatérően helyet kapjon.

Segíti a napközis módszertanban való nagyobb jártasságot, az „egynyelvűséget” is, valamint – ami a legfontosabb – a gyakorlat fejlődését, hogy ebben most már egyre jobban támaszkodhatunk a napközis munka helyi irányítóinak, az igazgatóknak és igazgatóhelyetteseknek megfelelő szakmai tájékozottságára és segítségére. Ezt a célt kívánta szolgáltni a megyei pedagógus továbbképző gondozásában – az igazgatók napközi otthoni irányító munkáját segítő – ÚTMUTATÓ megjelentetése, megyei közreadása is.

Az általános megfigyelési szempontok, természetesen, nem alkalmazhatók maradéktalanul valamennyi konkrét napközis foglalkozás elemzésénél. Nem teszik főlölegessé az adott intézmény, napközis csoport, illetve foglalkozás helyzetéből, jellegéből és sajátos nevelési célkitűzéseiből eredő speciális szempontok érvényesítésének vizsgálatát, ill. adekvát speciális megfigyelési-elemzési szempontok kidolgozását és alkalmazását. Az általános megfigyelési szempontok fogódzkodót nyújthatnak ehhez is.

A bemutatott általános megfigyelési szempontsor kiterjedt megyei használatával kapcsolatos tapasztalatok bemutatása, az eredmények mérése s az erről szóló számvetés ma még korai. Meggyőződésünk azonban, hogy a jobb napközis pedagógiai gyakorlat és a napközis módszertani kérdésekkel való elmélyültebb foglalkozás egymást kölcsönösen feltételezik. Ezért a napközi otthoni nevelőmunka módszertanának továbbfejlesztése időszerűbb, mint valaha.

IRODALOM

- Dr. Abrudbányay János:* Útmutató a napközi otthoni munka igazgatói irányításához. Pest megyei Pedagógus Továbbképző, Bp., 1979.
- A napközi otthoni és az egésznapos iskolai nevelőmunka. (Jegyzet a tanárképző főiskolák számára.) Szerkesztette: dr. Füle Sándor. Tankönyvkiadó, Bp., 1974.
- Füle Sándor:* A napközi otthoni „kötött” foglalkozások (tanulás, játék, szórakozás, gyakorlati foglalkozás, nevelő tárgyú beszélgetés) általános felépítése. A foglalkozások vezetésének főbb didaktikai mozzanatai. (A napközi otthonban. Pedagógusok Szakszervezete „Tanuljunk egymástól” sorozat. Szerkesztette: dr. Eperjessy Gézáné, Bp., 1962.)
- Útmutató az általános iskolai napközis otthoni nevelőmunkához. (Oktatási Minisztérium Általános Iskolai Főosztálya.) Szerkesztette: dr. Zentay Jánosné, Bp., 1978.
- Dr. Zukoviits Imre:* A tanítási órák megfigyelésének és elemzésének didaktikai, metodikai összefüggései. Módszertani Közlemények, 1977/3. 143–153. old.

HUNYADI JÁNOS ÁLTALÁNOS ISKOLA
OSZTÁLYFŐNÖKI MUNKAKÖZÖSSÉGE
Nagykanizsa

Milyen legyen az osztályfőnöki munkaterv?

Az osztályfőnöki munkaterv tartalmazza az osztályfőnök *tervező munkáját* a nevelésben. Valamennyi nevelési tényező számára feladat, munkaforma, mégis az osztályfőnöknek mint a nevelési folyamat központi tényezőjének ilyen értelmű munkája a legfontosabb.

A nevelési tényezők munkájának összehangolása napjaink pedagógiai gyakorlatának központi problémája, és az új nevelés-oktatás terve egyértelműen az osztályfőnökre

hárítja ezt a nehéz feladatot. Ezért kell év elején gondosan, részletesen és személyre szólóan megtervezni az osztályközösség nevelését.

A munkaterv legfontosabb része a:

belyzetelemzés, mely részletesen tartalmazza az adott közösség *neveltségi szintjét*, a tanulók képességeit, családi körülményeit, életritmusát, intelligencia szintjét. Tartalmazza a nevelés azon területeit, amelyek megerősítése, fejlesztése a tanév fő feladatai közé tartozik. Rögzíti a módszereket is, melyek alkalmazásával év végéig eljutunk a tervezett neveltségi szint megfelelő fokára. Ezután az órák:

Tematikája következik, amely megjelöli:

- az óraszámot;
- a havi elosztást;
- az órák anyagát;
- a nevelési célt;
- a szemléltetést;
- az óra előkészítésének lehetőségeit.

Kiemelten láthatók az:

állampolgári ismeretekkel foglalkozó,
a családi életre nevelő és a kötelezően előírt órák anyagai.

Részletesen foglalkozik a munkaterv a:

komplex személyiségfejlődés problémájával, hogy milyen feladatok hárulnak:

- az osztályfőnökre;
- a szülőkre;
- a szaktanárra;
- az úttörőmozgalomra;
- a közművelődési intézményekre.

A családlátogatás terve hónapokra lebontva.

Lehetőséget biztosít azonban egyes tanulóknál a rendkívüli és többszöri családlátogatásra is.

A szülők pedagógiai nevelésének módszerei, tevékenységi formái:

Felsoroltuk azokat az alkalmakat, lehetőségeket, melyeket szülők és nevelők együtt tölthetnek (pl.: kirándulások, pedagógiai napok).

Ajánlott tevékenységi formákat pl.: az osztályért végzett társadalmi munka.

A szülők pedagógiai segítségnyújtása nevelő, oktató munkánk nélkülözhetetlen része. Mivel iskolánkban e területtel kiemelten foglalkoztunk, szeretnénk közreadni összegyűjtött gondolatainkat segítő szándékkal azon iskoláknak, ahol szintén felmerültek ezzel kapcsolatos problémák.

A szülők pedagógiai segítése a nevelésben

A szocialista iskolában az oktatás helyét és szerepét a nevelés határozza meg. Ennek érdekében egyre többet foglalkozunk a nevelőiskola fogalmával, a nevelési tényezők együttműködésével, a szemléleti és cselekvési egységgel, melyben az osztályfőnök koordináló tevékenysége a legfontosabb tényező.

Az osztályfőnök sokoldalú tevékenységének egyik nagyon fontos része a családdal való szoros együttműködés és a szülővel való foglalkozás. Ennek érdekében minden lehetőséget meg kell ragadnunk arra, hogy megismerjük a szülőket, a családi környezetet, amelyben a gyermek él. Tudnunk kell a család életmódjáról, nevelési szoká-

sairól, a kis közösség értékrendjéről és a tanuló otthoni életkörülményeiről. Mindezek birtokában tudjuk csak a helyes nevelési módszereket megtervezni, és a szülőket az azonos nevelési elvek gyakorlására megnyerni. Közösen kell kialakítanunk a gyermekekben azokat a személyiségjegyeket, amelyek birtokában képessé válnak fejlett szocialista társadalom építésére.

Mindezekből következik, hogy a szülőkkal való pedagógiai, pszichológiai foglalkozás a legsürgetőbb feladataink egyike. A családban folyó gyermeki tevékenység megszervezése, eredményessége nagymértékben függ a szülő nevelési módszereitől, pedagógiai intelligenciájától, a kis közösség harmóniájától.

A felszabadulás óta hazánkban a család szerkezete megváltozott. Amíg az édesanya nem dolgozott, többet együtt tudott lenni a gyermekekkel, ezért az ő hatása erősebben érvényesült a nevelésben. Ma mindkét szülő dolgozik, így lényegesen kevesebbet vannak együtt a család tagjai. Ezért sokkal ügyesebb szervezés szükséges ahhoz, hogy a szülők ugyanúgy elvégezzék gyermeknevelési feladataikat, irányítsák pályaválasztásukat, tervezzenek közös programokat, kirándulásokat, amelyek szintén rengeteg nevelési szituációt teremtenek. Ugyanis a megváltozott életmóddal egyidejűleg nem csökkent a szülők felelőssége gyermekük neveléséért. Hiszen a nevelés a születés pillanatával elkezdődik a csecsemő rendszeres, következetes ellátásával, eltartásával. Mindehhez később a személyes példaadás ereje lesz az az életre szóló tényező, amit akarva, nem akarva minden gyermek magával visz, és azt önálló, felnőtt életében meg is valósítja. A családban alakulnak ki a gyermek alapkézségei: higiénia, olvasás, rendszeresség, következetesség, beszédkészség, igényesség területén. Erre épít az óvó néni, majd az első osztályos tanító néni.

Ilyenkor bizony nem mindegy, hogy milyen szintről indul a gyermek. S ahhoz, hogy a korának megfelelően fejlődjék mind szellemileg, mind fizikailag, a szülőknek teljes mértékben támogatniuk kell az iskolai nevelés célkitűzéseit. Fel kell mérni, hogy a tanuló viselkedése, társaihoz való viszonya, magatartása, személyiségének fejlettsége, neveltségi szintje az életkorának megfelelő-e.

Mindezek felméréséhez, további fejlesztéséhez feltétlenül szükségünk van a szülők pedagógiai segítségére.

A következőkben arról szeretnénk beszélni, hogy miben kérünk pedagógiai segítséget a szülőktől.

- Az első, a legfontosabb, a legelemibb kérésünk lenne, hogy tanulóinkat jó közérzettel, kiegyensúlyozott családi légkörből engedjék iskolába. Első hallásra talán egyszerűnek tűnik ez a gondolat, de valójában nagyon összetett tevékenységek láncolata.

Hogyan legyen aktív, alkotó a gyermek az órán, ha fáradt, éhes. Este ugyanis a család válogatás nélkül végignézte a tv műsorát; reggel a késői kelés, a kapkodó készsülődés eleve zilált idegrendszerű gyermekanyagot biztosít a napi munkához. Vesélyesebb még a helyzet ott, ahol mindehhez a szülő pénzt ad a gyermek kezébe azzal a felszólítással, hogy: „Vegyd reggelit, és jó legyél!” Úgy érzi, ezzel megtette kötelességét gyermekével szemben, s a továbbiakban csak a saját dolgaira koncentrálni. Majd este folytatja a napot, a „nevelést” beszámoltatással vagy nem. Sajnos, az utóbbi a gyakoribb.

- Ellenőrizze a szülő nap mint nap gyermeke iskolai könyveit, füzetait, eszközeit. Nézze meg az ellenőrzőjét és azt írja is alá. Ez a visszajelzés nagyon fontos a nevelők és az iskola részére.

Taneszközök hiányában ugyanis nem tud értékes munkát végezni a gyermek, ezért a felszabadult idejét igyekszik mással eltölteni, legegyszerűbben társai zavarásával. Az ilyen gyermek nemcsak önmagának árt, hanem az osztályközösségnek is, mivel annak fegyelmét és munkáját rontja.

- Számoltassák be a szülők naponta gyermeküket arról, hogy mi történt az iskolában. Így ők is könnyebben tájékozódhatnak az iskolai munka sokoldalúságáról, céljáról és eredményességéről. Könnyebb lesz együtt dolgozniuk az iskolával. Ne csak az iskolában eltöltött időről számoljon be a gyermek otthon, hanem arról is, hogy hol töltötte a délutánt és mivel foglalkozott. Ugyanis ha feleslegesen tartózkodott az iskolában, feltétlen utána kell nézni a szülőnek, hogy miért nem szeret otthon tartózkodni a gyermek, mi vonzza az iskolába. Felügyelet nélkül ugyanis gyermek az iskolában nem tartózkodhat.

- Érzelmileg a szülők is készítsék fel gyermekeiket ünnepeinkre. Pl.: a három tavaszi ünnep, vagy nők napja stb. Beszélgessenek el velük azok szépségéről, jelentőségéről, hogy kellően tájékozottak legyenek arról, miért és mit ünnepeltünk. Így nemcsak az iskolai megemlékezések keltik fel érdeklődésüket, tiszteletüket. S ezzel megvalósul a család és az iskola egységes nevelési módszere.

- Szenteljenek több időt a szülők a szüneti programok tanulmányozására. Hívják fel gyermekeik figyelmét az érdekes és jó rendezvényekre, így legalább hasznosan töltik el szabad idejüket.

- Aktivizálják a szépirodalmi könyvek rendszeres olvasására, mutassanak példát, ajándékozzanak minden alkalommal könyvet is gyermekeiknek a sok felesleges márgy tárgy helyett vagy mellett. Segítsenek gyermekének az olvasnivaló kiválasztásában.

- Képezzék magukat a szülők pedagógiailag: járjanak el az iskola által szervezett előadásokra. Hallgassák és nézzék meg a rádió és tv ilyen témájú előadásait. Legyen több neveléssel kapcsolatos kérdésük a közös szülői értekezleteken.

Olvassanak pedagógiai tárgyú könyveket. Pl.: Fiatal szülők könyve; Családi kör; A neurotikus személyiségfejlődés kezdetei.

Az utóbbi annál is inkább indokolt, mivel egyre több gyerek kerül ideggyógyászati rendelésekre, kezelésekre.

- Az Szm. tagjai tegyenek többet az iskolai rendezvények sikere érdekében. Pl.: a szülők akadémija előadásaira aktivizálják jobban az osztályközösséghez tartozó szülőket. Ugyanezt kérjük a szülői értekezleteknél és a fogadóóránál. Hiszen minden ilyen alkalom az alaposabb megismerés lehetőségét adja, erről pedig könnyelműség lemondani. Sokkal könnyebb ugyanis az osztályfőnökök nehéz munkája, ha a szülőket azon a területen és azzal foglalkoztatják, amit szeretnek, és amit el is tudnak végezni. Így a szülők ténylegesen megértik és vállalják is az osztály általános problémáinak megoldását.

- Jöjjenek az szm-tagok családot látogatni az osztályfőnökökkel. Különösen indokolt ez a problematikus tanulóknál. Segítsenek ők is a nehézségek megoldásában, pl.: az indokolatlan hiányzásoknál.

- A szülők ne csak a nevelőkkel beszéljék meg a pedagógiai módszereket, hanem fogadják el egymás tanácsait is. Főleg azokat, akik állandóan lépést tartanak az új nevelési és oktatási problémákkal, igyekeznek képezni magukat.

- Vegyenek részt az osztálykirándulásokon, sportrendezvényeken. Ilyenkor lehetőség nyílik saját gyermekük sokoldalú megfigyelésére is. Mindannyian tudjuk, hogy a játékban szabadul fel igazán a gyermek, ilyenkor olyan tulajdonságait fedezhetjük fel, amire más alkalommal nincs lehetősége sem szülőnek, sem nevelőnek.

- Vegyen részt minél több szülő a „Pedagógiai napon.” Ott kérdéseikkel, javaslataikkal tegyék színéssé, érdekessé a tapasztalatcserét.

- az „Őrs barátai” mozgalom legyen elevenebb, színesebb, változatosabb. Tervezzenek több gyárlátogatást, ezzel segítik a tanulókat a pályaválasztásban. Vigyék el többször túrára az őrsöket, segítsenek nekünk az egészséges életmódra nevelésben.

Szervezzenek őrök közötti sportvetélkedőket, beszélgessenek el a gyerekekkel a mozgás élettani szükségleteiről, jelentőségéről. Játsszanak együtt a gyerekekkel!

- A jövőben több alkalommal szeretnénk lehetővé tenni a szülőknek a tanórák látogatását. „Nyílt tanítási napokat” szervezünk. Ezzel lehetőséget adunk a szülőknek megismerni a tanítási-tanulási folyamat egységét, a változatos óravezetési módszereket, melyekkel igyekszünk a leggyengébb tanulóinkat is tanórán megtanítani a törzsanyagra.

Az előbbieken említettekkel a szülők pedagógiai kultúráltságát kívánjuk fejleszteni. Itt nem törekedtünk teljességre, hiszen az ide vonatkozó pedagógiai irodalom nagyon gazdag. Csupán azokat a lehetőségeket kívántuk felsorolni, melyeket iskolánkban a következő években szeretnénk megvalósítani és intenzívebben gyakorolni a „Nevelő iskola” felé vezető úton, s ehhez nélkülözhetetlen a szülők pedagógiai segítsége.

Tartalmazza még a munkaterv:

A kirándulási tervet, mely évfolyamonként tematikusan bővül.

A pályairányító tevékenységet: mely minden tanévben két üzemlátogatási lehetőséget javasol és biztosít.

Az „Edzett Ifjúságért mozgalom” keretén belül megjelöli az osztályközösség feladatait:

- egészséges napirend kialakítása;
- a turizmus megkedveltetése stb.

A tanulókkal való differenciált foglalkozás részletezi:

- a gyenge képességű, hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett tanulókkal való tevékenységi formákat;

- a tehetséggondozást;

- a fizikai dolgozók gyermekeivel való foglalkozás módszereit.

A nevelési szintfelmérés eredményei, hiányosságai.

Szeptemberben, a munkaterv előkészítése előtt egyes nevelési területek mérése céljából szintfelmérést végeztünk. Ezek értékelése után terveztük meg az évi nevelési feladatokat. Rögzítettük az *eredményeket*, melyek az elmúlt évi munkánk minőségét tükrözték, és a *hiányosságokat*, melyekre különös hangsúlyt kell fektetnünk a tanév hátralevő hónapjaiban.

Eddigi tapasztalataink szerint ez a munkaterv segítette nevelőmunkánkat. Kapcsolataink a szülőkkel nemcsak mennyiségben, minőségben is változást hoztak.

Úgy érezzük partnereink lettek a nevelésben.

